

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Vår saksbehandler: Trude Hagen
Vår ref.: 1266721

Vår dato: 09.06.2022
Deres ref.: 22/1464

Høringssvar - avvikling av godkjenningsordningen for fritt behandlingsvalg

Vi viser til høringsbrev av 01.04.22 vedrørende forslag om å avvikle godkjenningsordningen for fritt behandlingsvalg. Ordningen ble innført av regjeringen Solberg i 2015 og innebærer at private leverandører uten avtale med et regionalt helseforetak, og som er godkjent av HELFO, kan kreve refusjon fra staten for visse typer behandling. Samtidig fikk pasientene en rett til å velge hvor henvisningen skulle sendes og hvor helsehjelpen skulle finne sted.

Vurdering av forslaget

Regjeringen ønsker å avvikle godkjenningsordningen for fritt behandlingsvalg, mens retten til å velge behandlingssted foreslås videreført som en del av pasient- og brukerrettighetsloven. Retten begrenses til offentlige institusjoner og private tilbud som har avtale med et regionalt helseforetak. Forslaget innebærer å endre benevnelsen for ordningen fra «fritt behandlingsvalg» til « Rett til valg av behandlingssted». Den foreslåtte ordningen vil i realiteten tilsvare ordningen før 2015, kalt «fritt sykehusvalg», med de samme begrensninger i pasientens valgfrihet som gjaldt da.

Endringen begrunnes med at ordningen med fritt behandlingsvalg ikke har fungert etter hensikten, og at den har hatt utilsiktede virkninger. Ordningen har en klar geografisk slagside, med flest godkjente leverandører og pasienter i opptaksområdet til Helse Sør-Øst RHF. Der hvor ordningen har blitt mye brukt, opplever helseforetakene usikkerhet rundt egne økonomiske rammer. Dette gjør det vanskelig å planlegge og dimensjonere tilbudet til egen befolkning. Ordningen ble evaluert i perioden 2015-19 (Kaarbø mfl. 2021). Evalueringen konkluderer med at ordningen i liten grad har bidratt til å realisere målene om reduserte ventetider, og mer effektive sykehus.

Norsk Sykepleierforbund var imot innføringen av den gjeldende ordningen med fritt behandlingsvalg, i likhet med overveldende flertall av høringsinstansene. NSF fryktet at en slik form for privatisering ville ha en rekke negative konsekvenser for det samlede helsetilbudet til

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 0 24 09

Telefaks: 22 04 32 40

E-post: post@nsf.no

www.nsf.no

Bankgiro: 1600 49 66698

Org.nr: NO 960 893 506

MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Godkjent av forbundsleder, 12.06.2022

befolkningen, gi ulik tilgang til helsetjenester og omgå prinsippene for prioritering i spesialisthelsetjenesten. NSF var også bekymret for økt konkurranse om helsepersonell og advarte mot økt fragmentering av tilbudet innenfor psykisk helsevern og TSB. Erfaringene med ordningen, og resultatene fra evalueringen, tyder på at våre advarsler var berettiget. Selv om ordningen samlet sett har hatt et begrenset volum og nedslagsfelt, er det ingen tvil om at ordningen har negative konsekvenser på flere områder. På bakgrunn av dette støtter NSF forslagene i høringsnotatet.

NSF mener spesialisthelsetjenesten må organiseres og finansieres slik at den understøtter god prioritering, effektiv ressursbruk og sikrer befolkningen lik tilgang til likeverdige tilbud. Vi må investere i god beredskap og kanalisere ressursene dit behovet er størst. I en situasjon med økende mangel på helsepersonell og økte behov for spesialisthelsetjenester, er det viktigere enn noen gang å sikre kontroll over tilbud og ressursbruk i vår felleseide helsetjeneste. Private tilbydere kan være et viktig supplement, men det dersom det offentlige skal betale må det også sikres offentlig god kontroll over volum og innhold i dette tilbudet.

Vi har merket oss at flertallet av pasientene som har benyttet ordningen har fått behandling for somatiske lidelser. Samtidig har den største andelen av utgiftene i ordningen gått til å betale for behandling innenfor psykisk helsevern. Dette fremstår som en ren markedstilpasning, hvor private har funnet det særlig attraktivt å etablere tilbud innenfor en ordning med betaling per oppholdsdøgn. Det er et paradoks at mens det offentlige eide tilbudet innenfor psykisk helsevern har måttet bygge ned døgnplasser for å møte krav om gjennomstrømming, ventetid mv, har private tilbydere kunnet tilby langtidsbehandling uten slike krav. NSF mener det må sikres at de midlene som frigjøres gjennom avvikling av fritt behandlingsvalg, blir kanalisert over til psykisk helsevern for å styrke tilbudet der.

Evalueringen av ordningen viser at den har gitt økt valgfrihet for noen pasienter, og at dette også er svært viktig for noen. Dette er et viktig signal som må tas på alvor. Etter dagens regelverk, som regjeringen foreslår å videreføre, kan helseforetakene avvise pasienter fra andre regioner av hensyn til egen befolkning. Innenfor psykisk helsevern er etterspørselen langt høyere enn tilbudet i alle deler av landet. Det betyr at muligheten for å velge behandlingssted ikke nødvendigvis er reell. NSF mener regjeringen bør vurdere om denne begrensningen gir uheldige og urimelige utslag, og bidrar til å uthule viktige pasientrettigheter. Regjeringens forslag om å videreføre en rett til å velge behandlingssted må også være en reell rettighet for pasienter innenfor psykisk helsevern og TSB.

Med vennlig hilsen

Lill Sverresdatter Larsen
Forbundsleder

Bente Lüdemann
Fagsjef

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22   Telefon: 0 24 09
Postboks 456   Telefaks: 22 04 32 40
0104 Oslo   E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Godkjent av forbundsleder, 12.06.2022

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 0 24 09
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Godkjent av forbundsleder, 12.06.2022